

Sistemul de consultanță agricolă din România

Politici publice versus nevoile fermierilor

aprilie 2023

Coordonator:
Alexandra Popa

Contribuitori:
Cătălina Meiroșu
Dănuț Lacurezeanu
Teodor Grama

Cuprins

Introducere	1
1. Analiza modului în care a evoluat sistemul de consultanță agricolă în România post-1989, cu focus pe o perioadă mai recentă: 2016-2023.	1
2. Analiza măsurilor de formare și consiliere din PNDR 2014-2020	1
3. Analiza prevederilor actualului Plan Național Strategic 2023-2027.	2
Sistemul public de consultanță agricolă în prezent: arhitectura și cifre relevante	3
Structura sistemului de consultanță în prezent	3
Cum sprijină cei 479 consultanți activitatea fermierilor?	4
Inițiative de reformă ale sistemului de consultanță agricolă după 2016	5
Desființarea Camerelor Agricole	6
Reînființarea Camerelor Agricole	6
Suplimentarea posturilor de la nivelul comunelor	7
Implementarea măsurilor de formare și consiliere din PNDR 2014-2020	8
Evaluarea submăsurilor 1.1, 1.2 și 2.1 în contextul PNDR 2014-2020	9
Informarea, formarea și consilierea agricolă în Planul Național Strategic 2023-2027	11
Nevoile fermierilor din România și a altor actori în legătură cu consultanța agricolă	14
Concluzii	15

Introducere

Sistemul public de consultanță agricolă în România a trecut printr-o serie de schimbări, etape (tentative) de reformă și modificări legislative post-1989¹ majoritatea nefinalizate și lipsite de coerență. Ceea ce a rezultat este un sistem **fragmentat** – o multitudine de instituții care oferă diverse servicii atomizate fermierilor, **neintegrat** – aceste instituții nu comunică între ele și nu își coordonează activitățile în relație cu fermierii și **insuficient** vizavi de multiplele nevoi ale sutelor de mii de fermieri mici și mijlocii, ferme de familie și microîntreprinderi pe care îi vizează. În acest moment un consultant agricol deservește peste 4000 de fermieri, în timp ce experiența statelor europene arată că o proporție optimă ar fi de un consultant la 65-100 de fermieri.

În realitate fermierii mici își iau informația într-un mod ad-hoc din media, de pe internet sau din comunitate, după cum arată cercetarea realizată în cadrul proiectului care sprijină publicarea acestui raport, iar cei peste 360 de furnizori privați de servicii de consultanță de pe piață sprijină pe bază de onorarii în special fermele mari, întreprinderi, asociații sau cooperative puternice. Sistemul public de consultanță este format, în acest moment, din doar 479 de consultanți aflați în subordinea celor 41 de Direcții Agricole Județene (DAJ-uri), care lucrează în birourile din reședințele de județ ale DAJ-urilor (aprox. 200 consultanți), cât și la nivel local, prin intermediul centrelor locale (aprox. 7-9 comune din fiecare județ care aparțin de centrul local au consultanți agricoli; un total de 279 consultanți sunt repartizați la nivelul tuturor centrelor locale).

Astfel, acest raport își propune **3 obiective majore**, detaliate în ceea ce urmează.

1. Analiza modului în care a evoluat sistemul de consultanță agricolă în România post-1989, cu focus pe o perioadă mai recentă: 2016-2023.

Am pornit de la o prezentare a arhitecturii actuale a sistemului de consultanță și a modului în care consultanții agricoli pot veni în sprijinul fermierilor. Am continuat cu o scurtă prezentare a schimbărilor legislative din ultimii ani care au avut un impact major asupra sectorului consultanței agricole.

Drumul sinuos al consultanței agricole pornește de la înființarea Agenției Naționale pentru Consultanță Agricolă (ANCA) în 1998 care avea în subordine 41 de Oficii Județene pentru Consultanță Agricolă (OJCA) și 546 de Centre Locale de Consultanță Agricolă la nivel comunal și Casele Agronomului; trece prin înființarea Camerelor Agricole Județene (CAJ) în 2009, Legea Camerelor Agricole nr. 283/2010, pentru a se stabili în 2017 prin desființarea Camerelor Agricole și **transferul personalului și patrimoniului acestora către Direcțiile Agricole Județene.**

În 2019 este inițiat un proiect de lege care își propune să reînființeze Camerele Agricole și, de-a lungul procesului legislativ, primește sprijin transpartinic. MADR își propune, în această perioadă, ca reînființarea Camerelor Agricole să constituie un prim pas în direcția retragerii pe termen lung a statului din ecosistemul de consultanță agricolă. Cu toate acestea, inițiativa este declarată neconstituțională în 2021 din cauza ambiguității statutului legal al Camerelor Agricole, așa cum era el definit în proiectul de lege. În 2019 o tentativă de a suplimenta resursa umană în sistem prin introducerea unui post de consultant în cadrul administrațiilor publice locale interesate – acesta fiind plătit dintr-o taxă suplimentară aplicată terenurilor agricole din respectiva unitate administrativ-teritorială – se blochează în circuitul legislativ până în ziua de astăzi.

¹ Pentru mai multe detalii privind evoluția sistemului de consultanță în România în perioada 1989-2019, puteți accesa raportul CRPE: „Consultanța agricolă în România. Evoluție și propuneri de politici publice”

2. Analiza măsurilor de formare și consiliere din PNDR 2014-2020 – măsura 1 „Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare” și măsura 2 „Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei”: ce au urmărit, care au fost principalele direcții de sprijin și cui s-au adresat, precum și modul în care au fost ele efectiv implementate.

Submăsurile 1.1 („Sprijin pentru formarea profesională și dobândirea de competențe”), 1.2 („Sprijin pentru activități demonstrative și de informare”) și 2.1 („Sprijin pentru ajutorul în vederea beneficiarii de utilizarea serviciilor de consiliere”) au fost încadrate de către MADR în categoria măsurilor slab accesate din cadrul PNDR 2014-2020. **Conform ultimului raport de implementare PNDR 2014-2020 din 09.03.2023, au fost absorbiți doar aprox 5,9 mil Eur din suma inițial alocată de 21 mil Eur pe submăsura 1.1 (28%) și 360 000 din 1,6 mil Eur pe submăsura 1.2 (23%). Același raport arată că pentru submăsura 2.1 au fost absorbiți numai 3,67 mil Eur, deși suma alocată inițial a fost de peste 60 mil Eur și redusă ulterior (2018) la 9,265 mil Eur.** Conform raportului, printre cele mai importante cauze care au determinat slaba accesare a submăsurilor se numără nivelul scăzut, pe piața din România, al ofertei de formare necesare/al specialiștilor pentru a implementa activități precum cele solicitate în cadrul submăsurilor 1.1 și 2.1, încărcătura privind depunerea documentelor justificative la dosarul cererilor de plată pentru aceste submăsuri, cerințele cu privire la capacitatea tehnică a ofertanților și lipsa de interes a operatorilor economici pentru submăsura 2.1. „Performanța” acestor măsuri reiese și din faptul că în perioada de tranziție spre noul cadru financiar multianual nu au fost alocate deloc sume pe aceste măsuri.

3. Analiza prevederilor actualului Plan Național Strategic 2023-2027 referitoare la serviciile de formare, informare și consiliere pentru fermieri pe care PNS le va susține din fondurile europene pentru agricultură și dezvoltare rurală, precum și viziunea programului vizavi de AKIS (sistemul de cunoștințe și inovare în agricultură).

Pe modelul PNDR 2014-2020, noul PNS include două intervenții relevante pentru această tematică: **(1) Consiliere în afaceri agricole și (2) Transfer de cunoștințe – formări de scurtă durată.** Singura noutate în materie de abordare ar fi includerea la finanțare prin PNS a unei platforme digitale cu rol de hub de diseminare a rezultatelor cercetărilor, bază de date pentru consilieri și formatori incluși în AKIS, dar și pentru parteneriatele de practică de specialitate a elevilor și studenților din învățământul agricol.

Ultima parte a raportului este dedicată concluziilor celui mai amplu studiu pe tema accesului fermierilor din România la servicii de informare, formare și consiliere agricolă în România, care **reflectă opiniile și experiențele a mai mult de 310 fermieri din toată țara, precum și a peste 50 de actori implicați direct în sistemul de cunoaștere și inovație în agricultură:** reprezentanții direcțiilor județene agricole, ai universităților agricole, liceelor agricole, institutelor de cercetare, dar și ai societății civile active în domeniul dezvoltării rurale. **Toate categoriile de actori intervievați în cadrul proiectului exprimă nevoia unei colaborări mai strânse între furnizorii de consultanță publică, cei privați, sfera educațională și de cercetare, cu rezultate concrete și palpabile:** o rețea fizică mai răspândită teritorial de birouri de consultanță și ferme demonstrative, specialiști care să se deplaseze în fermă, platforme online ușor de accesat și cu informație practică validată științific și transmisă într-un mod accesibil pentru fermieri.

Sistemul public de consultanță agricolă în prezent: arhitectura și cifre relevante

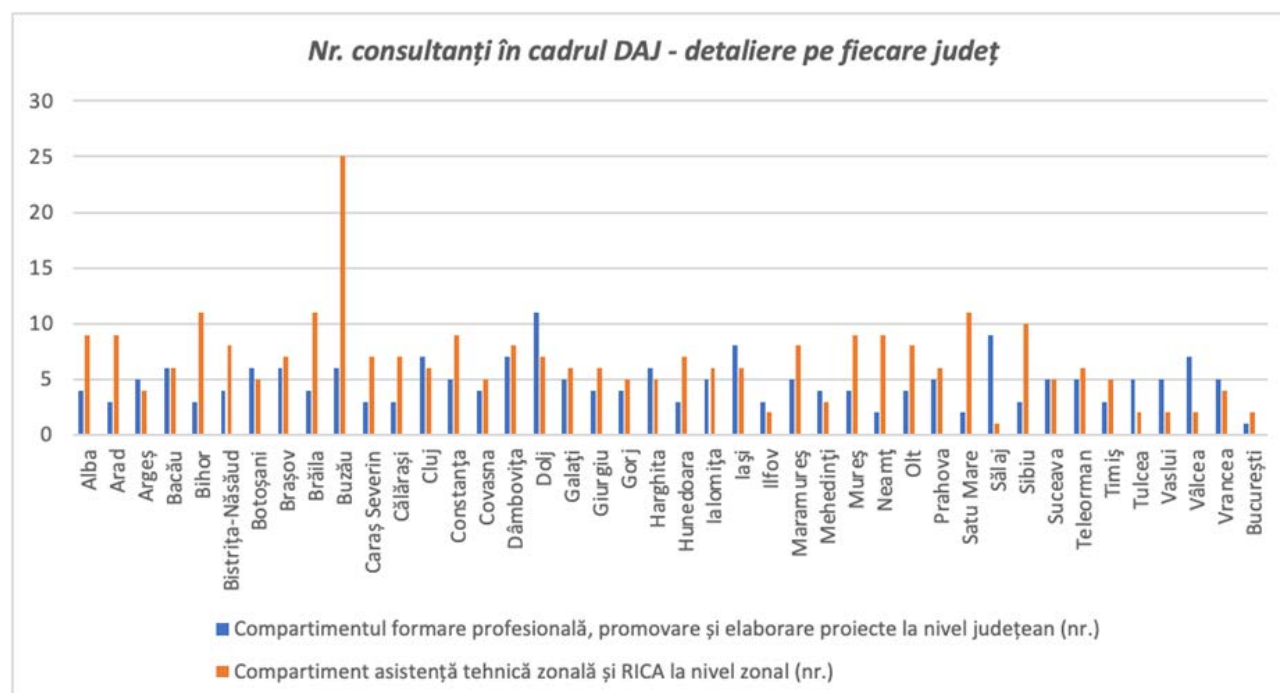
Structura sistemului de consultanță în prezent

Sistemul public de consultanță în România reunește, în prezent, 479 de consultanți aflați în subordinea celor 41 de Direcții Agricole Județene (DAJ-uri). Repartizarea acestora are loc atât la nivel județean (aprox. 200 consultanți), cât și la nivel local, prin intermediul centrelor locale (aprox. 7-9 comune din fiecare județ care aparțin de centrul local au consultanți agricoli; un total de 279 consultanți sunt repartizați la nivelul tuturor centrelor locale).

Mai mult, consultanții sunt repartizați în două compartimente relevante în domeniu **la nivelul DAJ-urilor**, după cum urmează:

- 199 dintre aceștia fac parte din „Compartimentul formare profesională, promovare și elaborare proiecte la nivel județean”, fiecare județ având între 1 și 11 consultanți alocați;
- 280 fac parte din „Compartimentul asistență tehnică zonală și Rețeaua de Informații Contabile Agricole (RICA) la nivel zonal”, fiecare județ având între 1 și 11 consultanți alocați, care activează la nivel local.

Astfel, fiecare județ reunește între 3 și 31 consultanți locali (în medie) din cadrul DAJ-urilor (ambele Compartimente). Figura de mai jos prezintă detaliat repartizarea consultanților locali în fiecare județ, în fiecare dintre cele două compartimente:

Sursă grafic: MADR (prelucrare)

Cum sprijină cei 479 consultanți activitatea fermierilor?

Conform MADR, pe de o parte, fermierii primesc servicii de consiliere și consultanță în domenii tehnice – agronomie, zootehnie, accesul la noile tehnologii în domeniu. Pe de altă parte, consultanții oferă asistență tehnică fermierilor în vederea elaborării planurilor de afaceri și a propunerilor de proiecte de accesare a fondurilor europene. Din această ultimă perspectivă, consilierii le oferă sprijin fermierilor mai ales în întocmirea dosarelor necesare pentru plăți în cazul proiectelor aflate în perioada de finanțare.

În afară de serviciile de consultanță și asistență tehnică, fermierii mai beneficiază și de cursuri de instruire și formare profesională, adaptate nevoilor lor:

- cursuri de formare profesională, cu o durată de 360 și/sau 720 ore;
- cursuri de instruire, cu o durată de 40 ore.

Conform informațiilor publice publicate pe site-urile DAJ-urilor, principalele atribuții ale Compartimentului de formare profesională, promovare și elaborare proiecte la nivel județean sunt²:

- elaborarea programului anual de măsuri privind activitățile de instruire, inițiere și formare profesională continuă;
- întocmirea documentației necesare pentru autorizarea ca furnizor de formare profesională pentru cursurile de inițiere și formare profesională continuă;
- colaborarea cu instituțiile specializate din învățământ și cercetare de la nivel județean, precum și cu Agenția Zonei Montane pentru elaborarea programelor de pregătire și a suporturilor de curs necesare transmiterii cunoștințelor de bază, conform tematicilor de pregătire;
- organizarea cursurilor de instruire, inițiere și formare profesională continuă în colaborare cu instituțiile de învățământ, instituțiile de cercetare agricolă, agenții economici din agricultură sau alte domenii;
- realizarea documentației necesare pentru desfășurarea cursurilor precum și a examenelor de evaluare;
- realizarea activităților de informare a potențialilor beneficiari cu privire la oportunitățile de accesare a măsurilor de sprijin din PNDR 2014-2020, a schemelor de plăți directe și ajutoare naționale tranzitorii care se aplică în agricultură;
- realizarea activităților de consiliere și asistență tehnică pentru elaborarea planurilor de afaceri și a proiectelor de accesare a fondurilor europene și naționale;
- realizarea activităților de consiliere și asistență tehnică de specialitate pentru elaborarea dosarelor de plăți pentru proiectele aflate în perioada de finanțare;
- realizarea activităților de monitorizare a proiectelor aflate în perioada de implementare până la finalizarea acestora.

Potrivit DAJ-urilor, principalele atribuții ale Compartimentului de asistență tehnică zonală și RICA sunt³:

- realizarea activităților de asistență tehnică beneficiarilor formelor de sprijin naționale și europene, în vederea respectării cerințelor, a normelor de ecocondiționalitate în cadrul schemelor și măsurilor de sprijin pentru agricultori și a codului de bune practici agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;

² Sintetiză a atribuțiilor așa cum se regăsesc pe site-urile DAJ-urilor (ex. Direcția Agricolă Județeană Buzău – <http://www.dadrbuzau.ro/>).

³ Ibidem

- realizarea activităților de asistență tehnică și consiliere beneficiarilor măsurilor de agro-mediu, climă și agricultură ecologică din cadrul PNDR 2014-2020 pentru implementarea angajamentelor asumate;
- acordarea de sprijin fermierilor prin informare și asistență tehnică de specialitate pentru completarea corectă a cererilor unice de plată în vederea obținerii subvențiilor de la APIA, inclusiv pentru zona montană;
- asigurarea asistenței tehnice de specialitate tuturor persoanelor care desfășoară activități în domeniile agricole și conexe în aplicarea tehnologiilor agricole moderne și a metodelor noi de conducere a fermelor;
- realizarea activităților de consiliere și asistență tehnică, economică, managerială și juridică pentru constituirea și funcționarea formelor asociative în agricultură, inclusiv pentru cele din zona montană;
- acordarea de consultanță privind legislația națională și comunitară din domeniu precum și îndrumarea producătorilor în vederea alinierii la aceste norme;
- colaborarea cu reprezentanți ai asociațiilor de fermieri, asociațiilor profesionale și interprofesionale în vederea identificării fermierilor participanți la RICA;
- asigurarea de consultanță de specialitate personalului din fermele selecționate pentru a participa la ancheta RICA;
- identificarea nevoii de consultanță și formare profesională la nivel local în vederea elaborării programului anual de activități, inclusiv pentru zona montană;
- organizarea, implementarea și evaluarea programelor de calificare profesională și instruire;
- identificarea potențialilor beneficiari ai programelor de dezvoltare în agricultură;
- realizarea activităților de asistență tehnică pentru elaborarea planurilor de afaceri și a proiectelor de accesare a fondurilor europene și naționale;
- asigurarea asistenței de specialitate fermierilor, proprietari/administratori de exploatații agricole care dețin animale, la elaborarea Planului de acțiune la nivelul exploatației agricole privind aplicarea măsurilor prevăzute în Programul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole, termenele de îndeplinire a acestora și sursele de finanțare.

Inițiative de reformă ale sistemului de consultanță agricolă după 2016

Sistemul public de consultanță în România a trecut printr-o serie de schimbări, etape de reformă și modificări legislative post-1989⁴: de la înființarea Agenției Naționale pentru Consultanță Agricolă (ANCA) în 1998 care avea în subordine 41 de Oficii Județene pentru Consultanță Agricolă (OJCA) (ce aveau în structură 546 de Centre Locale de Consultanță Agricolă la nivel comunal) și Casele Agronomului; la înființarea Camerelor Agricole Județene (CAJ) în 2009 și la Legea Camerelor Agricole nr. 283/2010, totodată suferind o serie de modificări și completări ulterioare.

În perioada 2017-2019 au avut loc o serie de schimbări legislative majore privind sistemul de consultanță și consiliere agricolă în România: desființarea CAJ-urilor și preluarea atribuțiilor de către DAJ-uri (în 2017), reînființarea camerelor agricole în 2019 și declararea legii ca fiind neconstituțională în anul următor, precum

⁴ Pentru mai multe detalii privind evoluția sistemului de consultanță în România în perioada 1989-2019, puteți accesa raportul CRPE: [„Consultanță agricolă în România. Evoluție și propuneri de politici publice”](#)

și lansarea în 2019 a unei inițiative care prevede înființarea posturilor de specialiști la nivelul comunelor care să furnizeze servicii de consultanță fermierilor. În continuare, vom prezenta aceste inițiative de reformă.

Desființarea Camerelor Agricole

Ultima schimbare majoră în ecosistemul de consultanță agricolă din România are loc în 2016, în timpul guvernării tehnocrate. Prin Legea 157/2016⁵ și HG 860/2016⁶, Guvernul dispune desființarea Camerelor Agricole Județene (prezente în 19 județe la momentul respectiv, conform anexei Hotărârii de Guvern), activitățile, patrimoniul și personalul acestora fiind preluat de DAJ-uri. În decursul următorului an, decizia este pusă în practică de către Consiliile Județene în subordinea cărora funcționau Camerele Agricole (a se vedea cazul CJ Brașov⁷). Astfel, până la finalul anului 2017 se stabilește o nouă configurație a ecosistemului de consultanță agricolă, care va continua până în prezent. Această configurație include: (1) DAJ-urile (singura componentă publică a ecosistemului), (2) diferitele forme de asociere locală a agricultorilor (cărora le lipsește însă caracterul structurat, uniformizat și puternic instituționalizat al Camerelor Agricole, acum desființate) și (3) firmele private de consultanță.

Reînființarea Camerelor Agricole

În decembrie 2019, subiectul Camerelor Agricole ajunge din nou în prim-planul dezbaterilor cu o inițiativă legislativă menită să reglementeze înființarea și funcționarea Camerelor Agricole (PL-x 183/2020⁸). În februarie 2020, inițiativa primește aviz favorabil (cu câteva modificări recomandate) din partea Consiliului Economic și Social, și, în martie 2020, din partea Consiliului Legislativ. Este adoptată tacit de Senat în martie 2020 și înregistrată la Camera Deputaților pentru dezbateri. În octombrie 2020, inițiativa primește raport favorabil de la Comisia pentru agricultură, silvicultură, industrie alimentară și servicii specifice a Camerei Deputaților, după ce sunt admise 39 de amendamente din cele 47 propuse. Tot în octombrie 2020, proiectul de lege este adoptat de Camera Deputaților⁹. Astfel, reînființarea Camerelor Agricole devine subiectul unui larg consens transpartinic, obținând totodată sprijinul Consiliului Economic și Social și Consiliului Legislativ.

Prin înființarea Camerelor Agricole, acestea ar fi preluat toate atribuțiile DAJ-urilor. De asemenea, ministerul ar fi susținut din propriul buget întemeierea camerelor agricole, urmând ca în mod regresiv, pe măsură ce ele s-ar fi consolidat, în 5-10 ani, să ajungă să se susțină din cotizațiile membrilor¹⁰. Așadar, planul MADR era acela de a institui o perioadă de tranziție în care Camerele Agricole și DAJ-urile urmau să coexiste, iar statul urma să susțină dezvoltarea celor dintâi din punct de vedere financiar și instituțional. Deși e neclar care ar fi urmat să fie criteriul de măsurare a nivelului de „consolidare” al Camerelor Agricole (posibile criterii ar fi putut include numărul de membri sau gradul de autosustenabilitate financiară), este limpede că intenția MADR era aceea de a privatiza ecosistemul de consultanță pe termen lung, lăsând niște Camere Agricole întru totul private să preia toate responsabilitățile asumate anterior de stat.

La finalul anului 2020, este formulată o sesizare de neconstituționalitate cu privire la PL-x 183/2020, urmând ca legea să fie declarată neconstituțională de către Curtea Constituțională (ianuarie 2021)¹¹.

⁵ https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/180221#id_artA13

⁶ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/183844>

⁷ <https://agrointel.ro/70713/camera-agricola-desfiintata/>

⁸ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=18274

⁹ Ibidem

¹⁰ Ibidem

¹¹ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=18274

Principalele argumente aduse de CCR în defavoarea acestei legi sunt:

- Atribuțiile camerelor agricole prevăzute de legislație nu sunt corelate cu atribuțiile ce decurg din statutul de utilitate publică al camerelor agricole, care sunt rețele naționale de structuri autonome private ce promovează interesul public general, prin acțiune la nivel local și prin integrarea specificului local în procesul de elaborare a politicilor diferențiate pe sectoare de agricultură. Se precizează că, în forma inițială a Legii nr.283/2010, art.2 alin.(1) avea următorul conținut: „Camerile agricole sunt instituții private de interes public, nonprofit, cu personalitate juridică, create în scopul: (...)”.
- Potrivit Ordonanței Guvernului nr.26/2000 cu privire la asociații și fundații, se înscriu în Registrul asociațiilor și fundațiilor toate organizațiile neguvernamentale, inclusiv cele care au dobândit statutul de utilitate publică. Ca atare, prin utilizarea sintagmei „organizații private de interes public”, iar nu a celei de „organizații neguvernamentale cu statut de utilitate publică”, corelativ cu obligația înscrierii în Registrul asociațiilor și fundațiilor, nu se poate stabili cu claritate care va fi natura juridică a camerelor agricole ce urmează a fi înființate.
- Norma potrivit căreia „consultarea camerelor agricole este obligatorie pentru orice situație care privește domeniul de activitate al acestora”, inclusiv de către autorități și instituții ale administrației publice centrale, are un grad nepermis de generalitate, ceea ce creează impredictibilitate în aplicare. În plus, norma nu prevede care ar fi sancțiunea juridică în ipoteza nerespectării obligației de consultare.
- Se consideră că este inadmisibil ca o entitate privată să preia atribuții și personal de la unele instituții publice și să se subroge în drepturile și obligațiile acestora. Mai mult, legea criticată nu prevede în concret care sunt acele instituții publice de la care se vor prelua de către camerele agricole unele atribuții și nici nu intervine asupra actelor normative ce reglementează activitatea acelor instituții.

În urma respingerii de către CCR, legea se reîntoarce în Parlament și primește raport de respingere din partea Comisiei pentru agricultură, silvicultură, industrie alimentară și servicii specifică și a Comisiei pentru constituționalitate ale Senatului. Astfel, până în acest moment, situația concretă a ecosistemului de consultanță agricolă din România rămâne aceeași ca în 2017.

Suplimentarea posturilor de la nivelul comunelor

O altă inițiativă legislativă a fost lansată în 2019 (PL-x 150/2019) cu scopul înființării postului de specialist în domeniul politicilor administrative pentru agricultură și dezvoltare rurală în cadrul administrației publice locale. Practic, această lege ar permite administrațiilor publice locale care își doresc acest lucru să aibă propriul consultant agricol, fără ca acest post să fie însă obligatoriu.

În prezent, legea este blocată în Parlament, proiectul de lege fiind trimis pentru raport suplimentar la comisiile permanente ale Camerei Deputaților pe data de 04.09.2019. Odată cu dizolvarea legislaturii 2017-2020, proiectul de lege a dispărut de pe agenda parlamentară.

Printre principalele atribuții prevăzute în proiectul legislativ pentru consultantul local se numără:

- să asigure servicii de consiliere fermierilor la depunerea cererii de sprijin pentru Schema de Plată Unică pe Suprafață către APIA;
- să ofere asistență tehnică și consiliere fermierilor în vederea depunerii și implementării proiectelor pe programele europene cu finanțare nerambursabilă, cât și pe programele naționale finanțate de la bugetul de stat;
- să ofere asistență tehnică și consiliere fermierilor în relația cu reprezentanții direcțiilor agricole județene, direcțiilor județene sanitar-veterinare și pentru siguranța alimentelor și oficiilor fitosanitare județene;

- să ofere asistență tehnică de specialitate, economică și managerială persoanelor care desfășoară activități în domeniile agricole și conexe în aplicarea tehnologiilor moderne și a metodelor noi de conducere a fermelor în scopul eficientizării activităților la nivel de fermă;
- să colaboreze cu entitățile relevante din domeniu: cu instituțiile administrației publice centrale cu atribuții în domeniu pentru identificarea nevoilor de formare profesională continuă și cu institute, stațiuni sau companii cu obiect de activitate în cercetarea agricolă fundamentală/aplicată și inovare;
- să organizeze activități de promovare a produselor locale și să ofere asistență tehnică pentru organizarea seminariilor, sesiunilor informative, dezbaterilor și meselor rotunde.

Practic, această propunere legislativă ar fi urmat să sprijine accesul fermierilor la consiliere și consultanță agricolă, prin facilitarea furnizării acestor servicii în cadrul comunităților locale – o nevoie validată și prin studiul CRPE¹² și explicitată în cele ce urmează. Consultanții ar fi urmat să fie remunerați dintr-o taxă suplimentară aplicată terenurilor agricole, urmând modelul francez, colectarea taxei făcându-se la primărie și plata fiind direcționată către consultant.

Implementarea măsurilor de formare și consiliere din PNDR 2014-2020

Unele dintre prioritățile declarate ale PNDR 2014-2020 a fost furnizarea unor **servicii de consiliere și de consultanță pentru fermieri, adaptate la cerințele reale ale pieței, precum și instruirea, transferul de cunoștințe și inovarea în agricultură.**

Această abordare vine și pe fondul rezultatelor perioadei anterioare de programare a fondurilor europene, 2007-2013, în care sistemul a fost considerat unul „insuficient adaptat din punct de vedere al cerințelor PAC, al calității și al accesului fermierilor la serviciile de consultanță agricolă”¹³. De-a lungul perioadei de programare 2007-2013 doar 15.717 fermieri au beneficiat de sprijin prin intermediul Măsurii 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”. Conform analizei SWOT a PNDR 2014-2020, rata scăzută de realizare înregistrată la sfârșitul anului 2013, de doar 31,4%, poate fi pusă pe seama gradului ridicat de complexitate a procedurii de contractare, precum și a corelării defectuoase a măsurilor ai căror beneficiari au fost cei vizați pentru consultanță¹⁴.

Concret, în domeniul consultanței și consilierii agricole, PNDR 2014-2020 a urmărit modernizarea fermelor, consolidarea competitivității, integrarea sectorială, asocierea și lanțurile scurte de aprovizionare, inovarea, orientarea către piață și promovarea antreprenoriatului în zonele rurale, precum și implementarea angajamentelor încheiate pentru măsurile de mediu și climă (agro-mediu, agricultură ecologică)¹⁵. Practic, aceste obiective urmau a fi puse în practică prin intermediul a două măsuri:

- **Măsura 1 - „Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare”** (formare profesională și dobândire de competențe și acțiuni de informare și activități demonstrative)
- **Măsura 2 - „Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei”** (servicii de consiliere pentru fermieri, tineri fermieri, micro-întreprinderi și întreprinderi mici din zonele

¹² <https://www.crpe.ro/ro/accesul-fermierilor-la-servicii-de-consultanta-agricola/>

¹³ [PNDR 2014-2020](#), p. 60

¹⁴ Ibidem

¹⁵ [PNDR 2014-2020](#), p. 142.

rurale).

Măsura 1 – „Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare”¹⁶ a inclus submăsurile 1.1 “Sprijin pentru formarea profesională și dobândirea de competențe” și 1.2 “Sprijin pentru activități demonstrative și de informare” și a urmărit:

- acompanierea măsurilor de creștere a competitivității și diversificării din agricultură și a necesității restruc-turării și modernizării sectorului agricol, a încurajării afacerilor orientate spre piață;
- procesarea și comercializarea produselor agricole, a sporirii cerințelor pentru o gamă largă și diversificată de aptitudini economico-financiare și de management, cât și a celor legate de gestionarea durabilă a terenurilor și protecția mediului;
- aplicarea de tehnologii și practici prietenoase cu mediul, a bunelor practici de producție agricolă, precum și de utilizare a energiei regenerabile, a aplicării soluțiilor tehnologice și practicilor agricole, care să asigure alternative la combaterea secetei prin metodele de irigații.

Direcții de sprijin	Beneficiari
Formare profesională și dobândire de competențe	Entități publice sau private care activează în domeniul formării profesionale a adulților
Acțiuni de informare și activități demonstrative	Entități publice și/sau private care au în obiectul de activitate activități de informare/demonstrative și/sau diseminare

Măsura 2 – „Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei”¹⁷ a inclus submăsura 2.1 “Sprijin pentru ajutorul în vederea beneficiarii de utilizarea serviciilor de consiliere” și a urmărit:

- oferirea de servicii de consiliere adaptate pentru încurajarea asocierii și îmbunătățirea performanțelor economice și de mediu; sublinierea necesității înființării/consolidării/dezvoltării cooperativelor și a grupurilor de producători;
- consilierea acordată inițierii și dezvoltării de afaceri în mediul rural care să contribuie la stimularea spiritului antreprenorial și dezvoltarea economică a zonelor rurale.

Direcții de sprijin	Beneficiari
Servicii de consiliere pentru fermieri, tinerii fermieri, microîntreprinderi și întreprinderi mici / sprijin în vederea beneficiarii de utilizarea serviciilor de consiliere	Furnizori de servicii de consiliere care sunt entități publice și/sau private înființate conform legislației în vigoare

Evaluarea submăsurilor 1.1, 1.2 și 2.1 în contextul PNDR 2014-2020

Submăsurile aferente Măsurilor 1 și 2 apar în studiul de evaluare a măsurilor slab accesate publicat de MADR¹⁸ în 2020.

¹⁶ [Fișa măsurii – Acțiuni pentru transferul de cunoștințe și acțiuni de informare](#)

¹⁷ [Fișa măsurii – Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei](#)

¹⁸ [Studiu final de evaluare a măsurilor slab accesate din cadrul PNDR 2014-2020](#) (2019)

Conform raportului de evaluare, cauzele pentru contraperformanțele PNDR 2014-2020 în implementarea acestor măsuri sunt variate și complexe: de la modul în care au fost construite caietele de sarcini, condițiile financiare și tehnice impuse pentru formatori/consilieri, neclaritatea ghidurilor, până la calendarul întârziat al lansărilor, necorelat cu restul măsurilor din program.

Astfel, în cazul submăsurii 1.1 – „Sprijin pentru formarea profesională și dobândirea de competențe”, printre factorii care au determinat slaba accesare a submăsurii, conform evaluării, se numără:

- dificultăți în identificarea grupului țintă (lipsa de actualizare a informațiilor din bazele de date AFIR);
- menținerea grupului țintă în proiect pe toată durata sesiunilor de formare;
- lungimea perioadei de evaluare – selecție – contractare;
- nerespectarea termenului de încărcare a documentelor conform Ghidului solicitantului;
- solicitarea din Ghidul solicitantului de a depune în sistem (pe platformă), în termen de 30 de zile de la afișarea raportului de selecție, a listei privind persoanele propuse spre a fi instruite în cadrul proiectelor;
- anumite criterii de eligibilitate pentru acordarea sprijinului nu au putut fi îndeplinite de către furnizorii de formare profesională care au aplicat în cadrul apelului 1 și 2;
- implicarea redusă a cadrelor didactice se datorează, în principal, costului neatractiv/redus în ceea ce privește salariile formatorilor, corelat cu oferta făcută de către formator pentru implementarea proiectului;
- principiul implementării eficiente și accelerate a proiectului;
- documentația (stufoasă) necesară, ce trebuie depusă pentru dovedirea cerințelor de calificare, mai ales în cazul instituțiilor de învățământ publice, care au depus proiecte, fie ca lider de proiect, fie în parteneriat cu alte companii;
- încărcătura suplimentară privind depunerea tuturor documentelor justificative la dosarul cererilor de plată;
- lipsa prefinanțării;
- problemele tehnice privind platforma on-line¹⁹.

În cazul **submăsurii 1.2** – „Sprijin pentru activități demonstrative și acțiuni de informare”, printre factorii care au determinat slaba accesare a submăsurii, conform evaluării, se numără:

- neclaritatea ghidului solicitantului;
- criterii și principii de selecție greu de îndeplinit;
- principiul implementării eficiente și accelerate a proiectului;
- principiul eficienței utilizării fondurilor (nu mai mult de 60 de euro per participant – apel 1 și 3; nu mai mult de 100 de euro per participant – apel 2);
- încărcătura suplimentară privind depunerea tuturor documentelor justificative la dosarul cererilor de plată;
- costul prea mare privind auditul proiectului;
- lipsa prefinanțării;
- lansarea târzie a apelului²⁰.

¹⁹ [Studiu final de evaluare a măsurilor slab accesate din cadrul PNDR 2014-2020 \(2019\)](#), p. 23-25

²⁰ [Studiu final de evaluare a măsurilor slab accesate din cadrul PNDR 2014-2020 \(2019\)](#), p. 23-25

Submăsura 2.1 – „Sprijin pentru ajutorul în vederea beneficiarii de utilizarea serviciilor de consiliere”

Conform evaluării MADR, în ciuda faptului că această submăsură ar fi răspuns într-o mare măsură nevoilor potențialilor beneficiari/grupului țintă final – tineri fermieri, ferme mici, fermieri care au angajamente de agromediu, lansarea târzie a procedurilor (prima procedură a fost lansată în data de 09.10.2017) a afectat masiv atractivitatea acestei submăsuri.

Informațiile culese de către autorii raportului de evaluare indică, de asemenea, că potențialii ofertanți **au capacitate într-o mică măsură de a îndeplini cerințele referitoare la capacitatea tehnică și financiară, fără implicarea unui/unor parteneri în proiect”.**

Cerințele privind capacitatea tehnică a ofertanților au constituit, de asemenea, un obstacol adițional, fiind necesară demonstrarea prestării de „servicii de consultanță în ultimii 3 ani la nivelul a unu sau mai multe contracte, cu indicarea valorilor, datelor și a beneficiarilor publici sau privați”, cuantumul minim al acestor servicii fiind de asemenea specificat pentru fiecare lot. Spre exemplu, pentru procedura Achiziția de servicii de Consiliere acordate fermierilor care activează în ferme, serviciile prestate în trecut de ofertanții trebuiau să valoreze cumulativ 1.364.100,00 lei pentru LOT 1, 909.400,00 lei pentru LOT 2, 909.400,00 lei pentru LOT 3, 909.400,00 lei pentru LOT 4, 909.400,00 lei pentru LOT 5, 909.400,00 lei pentru LOT 6 și 909.400,00 lei pentru LOT 7.

Alți doi factori care au influențat negativ atractivitatea acestei măsuri au fost condițiile impuse referitoare la depozitele valorice și garanțiile solicitate, cerințele privind experții propuși în cadrul ofertei tehnice (inclusiv depunerea unor documente justificative), bugetul relativ scăzut avut la dispoziție pentru implementarea proiectelor și durata lungă a perioadei de finalizare a procedurii de contractare²¹.

Informarea, formarea și consilierea agricolă în Planul Național Strategic 2023-2027

Noul cadru de politici publice și finanțare a agriculturii și dezvoltării rurale prin fonduri europene în România este Planul Național Strategic 2023-2027, care a fost aprobat la sfârșitul anului 2022. În forma sa actuală, PNS vizează crearea unor punți de legătură între fermieri și instituțiile și organizațiile specializate în domeniul cunoașterii și inovației în agricultură (instituții publice centrale și locale, Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, universități agricole, institute de cercetare, asociații reprezentative ale fermierilor, grupuri de acțiune locală, ONG-uri).

Conform PNS, sunt necesare eforturi în vederea realizării unor legături strânse între fermieri și diferite tipuri de instituții și organizații de profil, precum:

- instituțiile/organizațiile care generează și utilizează tehnologii aplicate în agricultură;
- instituțiile/organizațiile care promovează învățarea reciprocă;
- instituțiile/organizațiile care furnizează servicii de cercetare/inovare (hub-uri de inovare digitale);
- instituțiile/organizațiile care furnizează cunoștințe și care diseminează informații.

Toți acești actori vor funcționa sub umbrela MADR prin Unitatea de Coordonare AKIS și, de asemenea, va exista o Unitate de Sprijin AKIS (care reunește actorii relevanți și reprezentativi pentru domeniu din cadrul ministerelor, universităților și liceelor cu profil agricol, institutelor de cercetare, IMM-urilor cu activități de

²¹ [Studiu final de evaluare a măsurilor slab accesate din cadrul PNDR 2014-2020 \(2019\)](#), p. 28-31

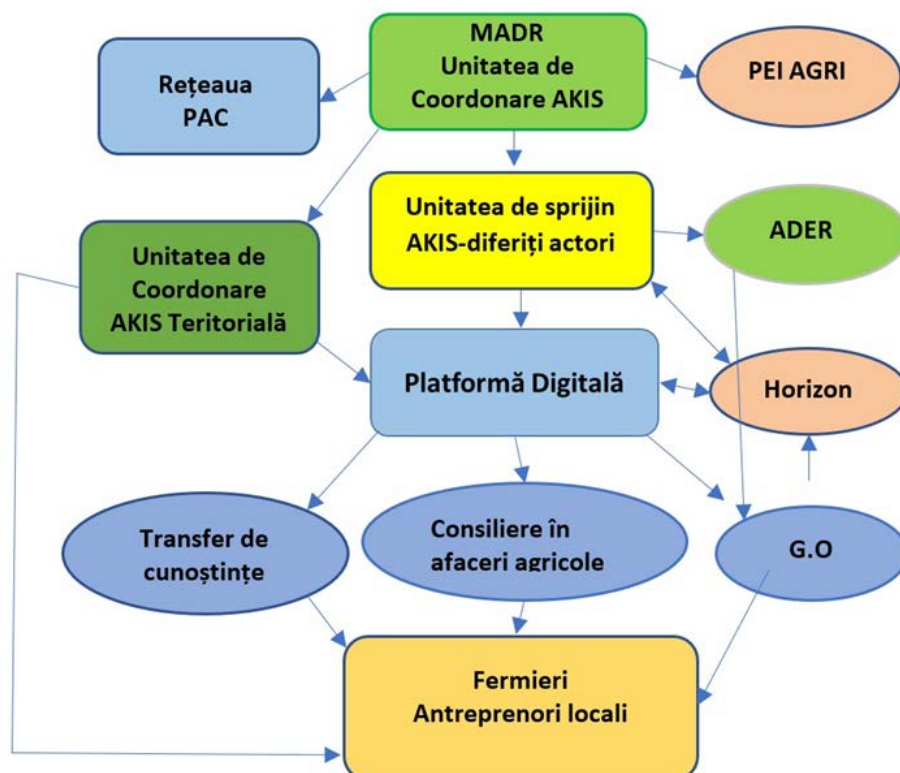
cercetare inovativă și furnizorilor de soluții digitale, hub-urilor de inovare digitală, asociațiilor reprezentative ale fermierilor, Grupurilor de acțiune locală, ONG-urilor de profil etc.).

Conform PNS, va fi creată o platformă digitală, cu rol de hub, prin care să fie integrați actorii relevanți din domeniul agricol. Această platformă online va avea următoarele funcții:

- **Susținerea diferitelor domenii de cercetare, inclusiv susținerea diseminării rezultatelor.** Această funcție implică conectarea la diverse platforme naționale și europene, în vederea parteneriatelor de cercetare, precum și furnizarea de informații privitoare la activități de cercetare, dezvoltare și inovare, alături de rezultatele lor;
- **Gestionarea serviciilor de consiliere finanțate prin intervenția PNS DR-38 – Consiliere în afaceri agricole.** Platforma va servi drept bază de date a consilierilor AKIS selectați, cu specializările și teritoriul de prestare al serviciilor;
- **Gestionarea serviciilor de formare în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale finanțate prin intervenția PNS DR-37 – Transfer de cunoștințe.** Prin platformă vor fi integrate activitățile de formare a furnizorilor din baza de date;
- Centralizarea potențialilor parteneri pentru desfășurarea stagiilor de practică. Astfel, unitățile de învățământ agricol ar urma să primească un ajutor în stabilirea parteneriatelor în această privință.

Platforma digitală este planificată a fi interactivă și accesibilă la nivel național, iar datele vor fi colectate prin Unitatea de Coordonare Teritorială a AKIS, de la diferiți actori AKIS. Tot Unitatea de Coordonare AKIS va administra această platformă, care va conține de asemenea componentele monitorizării și evaluării activităților specifice consilierilor AKIS, date care nu vor fi făcute publice însă.

Platforma digitală vizează și o componentă de socializare, prin care pot fi solicitate informații pe subiecte de interes, la care partenerii AKIS pot oferi răspunsuri.

Sursa: Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală (RNDR)²²

²² <https://www.rndr.ro/akis/despre-akis.html>

Intervențiile din Programul Național Strategic (PNS) 2023-2027 conectate la AKIS sunt:

1. Transfer de cunoștințe (DR-37), cu o alocare totală de 6 mil. Euro

Prin această intervenție de dezvoltare rurală a PNS, se va încerca un **răspuns la nevoile de cunoaștere și informare ale fermierilor**, ajutându-i să ia decizii în cunoștință de cauză în ceea ce privește managementul fermelor, gospodăriilor și comunităților acestora. Cu alte cuvinte, **este vizată modernizarea sectorului agricol prin îmbunătățirea schimbului de cunoștințe**.

Sprijinul pentru această intervenție va fi acordat pentru organizarea cursurilor de formare profesională de scurtă durată, în urma cărora va fi eliberat un certificat de participare. În cadrul acestor cursuri vor fi abordate tematici în materie de mediu, climă și eficiență a utilizării resurselor, dezvoltare durabilă, digitalizare, inovare, biodiversitate, bunăstarea animalelor, surse de energie regenerabile sau creșterea eficienței și competitivității în agricultură, printre altele. De asemenea, pentru sectorul zootehnic, vor fi organizate programe de formare și conștientizare a fermierilor care dețin ferme de suine, pentru a adopta măsuri de prevenție a răspândirii pestei porcine africane.

Beneficiarii direcți ai acestei intervenții vor fi entitățile sau consorțiile publice sau private specializate în formare profesională. Proporțional cu dimensiunea grupului țintă, aceste entități vor primi granturi care trebuie să acopere costul instruirii. Beneficiarii indirecti, persoanele instruite, cu alte cuvinte, pot fi fermieri, inclusiv asociații de producători, cu prioritate pentru tinerii fermieri și pentru cei care dețin ferme mici. De asemenea, și consilierii agricoli vor putea participa la astfel de cursuri de formare.

În funcție de forma de organizare a cursului, sprijinul prin această intervenție variază de la 21 de euro/zi/beneficiar – pentru cursul online, la 94 de euro/zi/beneficiar – pentru cursul față în față, cu cazare.

2. Consiliere în afaceri agricole (DR-38), cu o alocare de 4.040.715 Euro

Conform PNS, prin această intervenție vor fi acoperite activități de consiliere adaptate nevoilor individuale ale fermierilor și de punere în aplicare a acestora. Intervenția vizează furnizarea de informații prin servicii de consiliere individuală de 3 sau de 4 ore de consiliere, în funcție de complexitatea tematicilor.

Implementarea intervenției va avea în vedere, inițial, selecția consilierilor individuali, publici sau privați, și integrarea lor în sistemul AKIS. Aceștia vor fi ulterior instruiți anual prin intervenția DR-37 „Transfer de cunoștințe”.

Principalele domenii pentru care consilierea va fi oferită sunt:

- Cerințele, condițiile și angajamentele în materie de gestionare a fermelor (inclusiv ecocondiționalitățile);
- Practicile agricole care împiedică dezvoltarea rezistenței la antimicrobiene;
- Prevenirea și gestionarea riscurilor;
- Digitalizarea sectorului agricol și a zonelor rurale;
- Condițiile de încadrare în muncă, obligațiile angajatorilor, securitatea și sănătatea în muncă și sprijinul social în comunitățile agricole.

Beneficiarii direcți ai acestei intervenții ar urma să fie persoanele fizice autorizate sau reprezentanții entităților publice/private specializate în consiliere agricolă. Sprijinul constă în acoperirea activităților de consiliere, iar beneficiarii finali ai măsurii vor fi fermierii, cei care vor primi serviciile de consiliere individuală. **Conform PNS, cel puțin 50% din bugetul intervenției trebuie utilizat pentru consilierea tinerilor fermieri și celor care dețin ferme mici.**

Nevoile fermierilor din România și a altor actori în legătură cu consultanța agricolă

Toată această arhitectură instituțională, de programe și finanțări dedicate transferului către fermieri a cunoașterii și inovării în agricultură, descrisă în capitolele precedente, nu poate fi evaluată decât printr-o juxtapunere cu nevoile reale ale fermierilor din România. Aceste nevoi trebuie corelate cu sondarea stării de facto a sistemului de consultanță agricolă, a performanțelor acestuia, precum și cu viziunea actorilor relevanți, care au jucat, joacă sau ar putea juca un rol mai activ în viitor în acest sector – ex. universități și licee agricole.

Astfel, în cele ce urmează vom prezenta principalele concluzii desprinse din cercetarea cantitativă și calitativă realizată în cadrul proiectului „Activități de planificare și explorare a unui sistem de consultanță agricolă” cu privire la (1) nevoile fermierilor vizavi de consultanța agricolă și (2) percepțiile actorilor implicați direct în sistemul de cunoaștere și inovare în agricultură.

Cercetarea reflectă opiniile și experiențele a mai mult de 310 fermieri din toată țara, precum și a peste 50 de actori implicați direct în sistemul de cunoaștere și inovație în agricultură, cum ar fi reprezentanții direcțiilor județene agricole, ai universităților agricole, liceelor agricole, institutelor de cercetare, dar și ai societății civile active în domeniul dezvoltării rurale.

Cele mai importante concluzii ale cercetării sunt:

- Fermele comerciale, cu personalitate juridică, spun în mai mare măsură că au nevoie de sfaturi decât alte forme de organizare (PFA, asociații familiale etc.), motivul principal fiind, cel mai probabil, o mai bună conștientizare de către acestea a nevoii de dezvoltare, care este strâns legată de accesul la informație și know-how. Cei mai mulți din această categorie sunt fie fermieri tineri care preiau afacerea de la părinți, fie fermieri care au înțeles că dezvoltarea unei afaceri competitive în agricultură depinde de sprijin informațional din exterior.
- Sistemul de consultanță de stat este solicitat în special în domeniul accesării subvențiilor și al fondurilor europene, însă atât fermierii, cât și experții menționează carențele acestui sistem în domeniul tehnic, al inovațiilor, în marketing, în managementul fermei, modele de business sau asociere.
- Jumătate dintre respondenți au încredere mare și foarte mare în internet și mass-media atunci când vine vorba de informare în domeniul agricol. Însă fermierii recunosc că informația tehnică pe grupurile informale de pe social media poate fi de o calitate îndoielnică, întrucât nu este validată de către specialiști.
- Fermierii sunt nemulțumiți că primesc de multe ori informații prea generale și nespecializate pe o piață a consultanței foarte fragmentată și nemonitorizată în ceea ce privește calitatea serviciilor prestate.
- O covârșitoare majoritate a fermierilor (92%) preferă să acceseze serviciile de consultanță, în persoană. Atât fermierii, cât și experții, consideră necesară consolidarea unei rețele regionale de birouri fizice, în care fermierii să poată accesa, pe model ”one-stop shop”, o gamă cât mai largă de informații, consultanță și servicii. Mai mult, atât DJA-urile, cât și fermierii și experții intervievați menționează nevoia realizării unei rețele de loturi/ferme demonstrative, în care fermierii pot testa practic diverse semințe, metode, inovații etc.
- Pe primul loc în topul nevoilor fermierilor în ceea ce privește tipul de servicii de care au nevoie se află consilierea punctuală pe o problemă dată, fiind invocată de aproape trei sferturi dintre cei care au conștientizat nevoia de servicii de consiliere. Doar puțin mai mult de un sfert spun că ar avea nevoie de servicii de formare profesională – cursuri de scurtă sau lungă durată.
- În realitate, paleta de servicii a DAJ-urilor este mai redusă decât cea prezentată în documente oficiale de către MADR sau pe site-urile DAJ-urilor. Aceasta se rezumă, conform declarațiilor celor 10 reprezentanți ai DAJ-urilor intervievați, la cursuri de calificare, consultanță pentru obținerea de fonduri nerambursabile

și de implementare proiecte, cursuri de agromediu și agricultură ecologică, atestate produse tradiționale, monitorizare/inspecții tehnice. Majoritatea serviciilor sunt oferite în birou, față în față cu solicitantul, în timp ce vizitele la fermă sunt făcute doar în cazuri de secetă sau boli grave ale culturilor. **Aceștia acuză lipsa personalului și supraîncărcarea ca factori determinanți pentru această stare de fapt. Printre soluțiile identificate de către aceștia pentru îmbunătățirea serviciilor oferite se numără: mărirea numărului de consultanți, realizarea unor centre zonale de consultanță, dar și colaborarea mai strânsă și mai omogenă cu instituțiile de educație și cercetare** – doar două din 10 DAJ-uri menționează că au sau au avut proiecte cu USAMV-uri, licee agricole sau institute de cercetare.

- În același timp, percepția universităților este că există o anumită teamă a fermierilor de a merge spre universități și instituții publice și că preferă să meargă mai mult spre consultanță privată pentru că au mai multă încredere în ea. Mai mult, este conștientizată nevoia unei verigi de legătură între instituțiile de educație-cercetare și fermieri, care să faciliteze relația între cele două părți. Reprezentanții institutelor de cercetare și ai universităților agricole exprimă importanța comunicării bidirecționale cu fermierii, pe platforme accesibile, în care sunt prezentate rezultatele proiectelor de cercetare și transfer tehnologic și în care sunt mai bine înțelese nevoile fermilor, precum și a parteneriatelor cu alți actori din sistem.

Astfel, toate categoriile de actori intervievați în cadrul proiectului exprimă nevoia unei colaborări mai strânse între furnizorii de consultanță publică, cei privați, sfera educațională și de cercetare, cu rezultate concrete și palpabile: o rețea fizică mai răspândită teritorial de birouri de consultanță și ferme demonstrative, specialiști care să se deplaseze în fermă, platforme online ușor de accesat și cu informație practică validată științific și transmisă într-un mod accesibil pentru fermieri.

Concluzii

După cum au arătat schimbările legislative ale ultimilor ani, viziunea de politici publice asupra filozofiei, dar și a arhitecturii instituționale, sistemul de consultanță agricolă de stat este departe de a fi una “așezată”. Tentativa de reformare a sa pe model francez și de retragere a statului din acest ecosistem a eșuat (nesurprinzător, considerând nivelul incipient de asociativitate și de dezvoltare a capitalului social în mediul rural și în special între fermieri).

Realitatea este că, după cum o arată și cercetarea cantitativ-calitativă²³ realizată în sprijinul acestui raport, fermele comerciale mici și mijlocii au nevoie de informație relevantă, accesibilă și ușor de integrat în activitatea lor, pentru a rezista pe piață și a se dezvolta. Iar serviciile de informare, formare și consiliere oferite exclusiv de sistemul privat (for-profit) nu sunt accesibile din punct de vedere fizic, dar și financiar pentru această categorie de ferme, care acum își iau informația nevalidată științific în mod ad-hoc de la vecini, de pe grupuri de social media sau din presă. Mulți dintre acești fermieri încă bat calea reședințelor de județ și accesează puținii experți rămași în cadrul DAJ-urilor pentru spețe diverse, pe care uneori aceștia nu pot/nu știu/nu au resursele pentru a le soluționa.

Fermierii din România au nevoie de sprijin informațional din partea sistemului de consultanță de stat, care în acest moment este masiv sub-bugetat și în care ar trebui investit – prin suplimentarea numărului de consilieri, dar și prin formarea lor continuă, pentru a putea ține pasul cu dezvoltările rapide în domeniul agriculturii contemporane, puternic digitalizate.

Însă acest sistem public ar trebui complementat printr-o integrare efectivă, concertată și susținută a sistemului de educație și cercetare agricol (universități, licee, stațiuni de cercetare) în practica “de zi cu zi” a obținerii de cunoaștere de către fermierul român. Clivajul între cele două lumi trebuie limitat, iar informațiile

²³ <https://www.crpe.ro/ro/accesul-fermierilor-la-servicii-de-consultanta-agricola/>

de ultimă oră și inovațiile trebuie aduse “la firul ierbii” prin construirea, în parteneriat cu sectorul privat și non-guvernamental a unor spații fizice în care fermierul să poată accesa servicii sau să fie direcționat către entitățile cele mai potrivite pentru nevoile sale punctuale.

Salutăm includerea realizării unei platforme digitale tip knowledge repository în planurile de coagulare a AKIS prin PNS 2023-2027, însă această măsură trebuie dublată printr-un efort consistent de “traducere” constantă a informației oficiale/academice într-un limbaj și formate accesibile pentru fermieri, precum și de promovare a sa în media accesate de către aceștia.

Este o certitudine faptul că îmbunătățirea performanțelor (calitative și numerice) consultanței agricole în România este unul dintre elementele-cheie pentru implementarea cu succes a viitorului Plan Național Strategic 2023-2027. Este importantă internalizarea experienței implementării celor două măsuri dedicate formării și consilierii în agricultură din PNDR 2014-2020. Ghidurile celor două intervenții din PNS – **Transfer de cunoștințe (DR-37) și Consiliere în afaceri agricole (DR-38)** ar trebui realizate astfel încât entitățile locale care au expertiza relevantă – din sfera educațională, a societății civile active în dezvoltare rurală etc. – să aibă acces de facto la programele de finanțare, din perspectiva condițiilor ghidurilor de implementare, a birocrăției etc. Mai mult, lansarea acestora trebuie făcută la începutul implementării PNS, pentru a putea susține absorbția fondurilor, dar și calitatea proiectelor.

Raportul a fost elaborat în cadrul proiectului „Activități de explorare și planificare a unui sistem de consultanță agricolă”, program finanțat printr-un grant acordat de Romanian-American Foundation, coordonat de către Fundația Civitas pentru Societatea Civilă Cluj, în parteneriat cu Centrul Român de Politici Europene, în perioada 1 ianuarie 2022 - 30 aprilie 2023. Informațiile cuprinse în această publicație nu reflectă poziția oficială a Romanian-American Foundation.

www.rafonline.org

www.crpe.ro

www.civitas.ro

